

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Recepti se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za tujino \$9.00.

Naslov na vse, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju, n. pr. (May 31-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MUSSOLINI SE JE OBDAL S ČEJKO.

Dobro je, da se pogledajo nekatere uvedbe fašistovskega režima zadnjih dni pod drobnogledom. Vprav te uvedbe prikazujejo, da Italija jedra pod fašistovskim režimom v naročje popolnega absolutizma, kakršnega pozna zgodovina zelo malo.

Nekaj mesecev nazaj je uradni list "Gazetta Ufficiale," bilo je dne 10. januarja t. l., priobčil absolutistični ukaz, s katerim se je ustanovila posebna službena rezerva policije, ki je pod direktnim zapovedništvom načelnika vlade. Za začetek je bilo uvrščenih v to službo tri sto mož. Kdor misli, ta razume, da Mussolini ne zaupa več svojim črnosrajčnikom, pa je ustanovil fašistovsko črno čejko. Iz tega sledi, da črna čejka ni namenjena samo protifašistom, ampak zadela bo ravnokotno fašiste, ako store nekaj, kar ne bo po volji fašistovskemu glavarju.

Razvile se bodo razmere, kakršne so bile v Beneški republiki, ko ni bil nihče varen, kdaj pridejo ponj "zbiri" in ga odvedejo v celice s svinčeno streho ali v globoke, vodnjakom podobne ječe ali pa prek mostu vzdihov, čez katerega ni bilo več vrnitve nazaj v svet.

Da je to začetek takih neprenosljivih razmer, dokazujejo pravila, ki jih je ta list priobčil kot potrebna pravila za vladanje fašistovske hierarhije. List pravi: "Po desetletnem fašistovskem trpljenju (?) in notranjih skušnjah je mogoče slediti nekaterim črtam orientacije.

1. Vojvoda ima naroden mandat, trajen in historičen.
2. Vse druge hierarhistične fašistovske službe so začasne in preključive."

Ostale določbe niso važne. Važni sta prvi dve določbi. Nikdar dozdaj ni Mussolini izjavil tako jasno in razumljivo, da smatra sebe z naslovom ali brez naslova za načelnika vlade — pravega vladarja dežele, dokler živi na svetu. Posebna službena rezerva bo pa črna čejka takega vladarja. Zato ni nič čudnega, da je Mussolini prevzel še eno ministrstvo, in sicer ministrstvo za javna dela. Temu ministrstvu je dozdaj načeloval Giurati, ki je postal predsednik poslanske zbornice. Zdaj Mussolini načeluje že sedem ministrstvom. Fašistovski kabinet se je sestel iz štirinajst ministrov, sedaj jih je še pet v njem. Tudi ti mogoče ne bodo dolgo časa ministri. Kajti le Mussolinijev mandat je trajen in vse druge fašistovske službe v fašistovski hierarhiji so začasne in prenosljive na Mussolinija.

Da to še ni vse, dokazuje časnika kot "Tribuna" v Rimu in "Corriere della Sera" v Milanu. Oba lista sta enega dneva sprožila misel, da je načelnik vlade zmožen tudi uravnavati finance in vse stroške države. Finančni minister naj preišče le vire za denar, toda ključni blagajne se izročijo Mussoliniju. To pomeni, da se nadzorovanje računov in vse delo, ki ima opraviti z računi, poveri pod njegovo nadzorstvo.

Ključni blagajne so že nekaj vredni. Ampak Italija ima zaklade, ki so veliko večji kot oni, ki so v blagajnah.

To so fine umetnine in starine, ki so neprecenljive vrednosti. In oba lista priporočata, da Mussolini ali vojvoda nadzoruje vse, kar je v stiku s kupčijo umetnin in izkopnin.

To je absolutizem, ki se ima bati, da v njegovih lastnih vrstah vstanejo nekega dne nezadovoljniki in ga pahnejo v prepad. Za to je bilo potrebno obnovenje nekdanje čete beneških žbirov ali črne čejke živa potreba, da se kaj takega ne zgodi.

Razvoj fašizma prikazuje, da se je Mussolini pričel bati duhov, ki jih je sam pozval v življenje. Če je stvar taka, kot jo vidi Mussolini sam, tedaj ga tudi čejka ne bo obvarovala padca in prepričala, da on in njegov fašizem preideta v zgodovinsko pozabljenost. K večjemu bodo zgodovinarji smatrali njega in fašizem za kužno prikazen na človeški družbi po vojni, ki je začasno mučila italijansko ljudstvo, a potem se je izgubila po naravni poti, kot preidejo take bolezni. Jokal in žaloval ne bo nihče zanj. Se fašisti bodo svobodno zadihali in zavriakali, ko se slovi od njih.

GLASOVI IZ NASELBIN

Poročilo milvauskega Doma.

Milwaukee, Wis. — Kljub

vsem težkostim, neprivikam, oviram

in nasprotovanju postaja

družba Slovenski dom, inc., obse-

nejšeja in močnejša. Kmalu

bo postala v naselbinah nepre-

magljiva vodnica v resnici za-

vednega in po napredku streme-

čega slovenskega življa. Od 25.

maja pa do 15. junija je družba

zopet napravila velik korak na

prej. Ženski pevski zbor "Plan-

inska roža" se je prijavil kot

delničar družbe. S tem pristo-

pom si je družba osvojila že 18

različnih društev in 57 posa-

meznih delničarjev. Upamo, da

v bližnji bodočnosti se priklaji

še tisti par društev, ki do dan-

es niso še delničarji Doma. Pri-

javiła sta se tudi še dva ko-

rajna prostovolja k delu pred

zaključkom kampanje, da po-

magata v resnici doseči tisto

vzato, ki smo jo ob pričetku za-

pisali. Ta dva sta John Shartz

in Anton Vidmar. Vidmar je

bil že lanske leto precej aktiven.

51 novih delnic in \$198.00 pravi-

h ameriških dolarjev je rezul-

tat dela zadnjih par tednov. Vse

gre lopo naprej, samo treba bo

še bolj upoštevati beneže našega

neprekošnjivega Matija Kova-

čiča: Val se bolj živo na delo.

Kaj se sliši od več naših roja-

kov in rojakinj? "Jaz bi tudi

podpisal, ker vidim, da drugi

tako pridno pristopajo, pa ni

nobenega okoli, sam pa ne bom

okoli letal." Torej, to znači, da

smo nemarni. Zato pogumno

med nje. Ni strahu, saj do se-

daj se ni še nobenemu pripetilo,

da bi katerega kje obesili. Na-

ša vest je tudi čista in delamo

samo za koristi in dobrobit slo-

venske skupne stvari. Naprej,

torej, brez strahu in brez ar-

ma!

Po 1. aprilu pridobljene nove

delnice po sledenih tekmovalcih

so:

Matija Kovačič 147, Lusk

in Camier 67, Louis Rožman 45,

Joe Matoh 39, Luka Urnkar 29,

John Wolgemuth 18, Ciril Mu-

katev 17, Lawrence Perko 21,

Valentin Medle 11, Frank Ve-

ranlich 7, Alvin Gloyech 6, Frank

Markel 1, Jack Starha 1, John

Shartz (nov) —, Anton Vidmar

(nov) 6.

Barometer kaže: 15. junija

\$14,503.07.

Zopet dober začetek.

Zadnjih smo zapisali, da bo-

mo prihodnjic poročali tudi že

nekaj o pikniku Slovenskega

doma, ki se bo vršil 25. avgusta

na prijetnem Gazdovnem pose-

stvu. Rekli smo tudi, da smo

že sedaj dosegli lepe uspehe.

Kako se naj doseže že sedaj u-

spehe, si je prav gotovo kdo mi-

slil? Kadar se prične s kako

veliko stvarjo, se kmalu poka-

žejo uspehi ali neuspehi zasno-

vane stvari. Tako tudi tukaj.

Kupilo se je za to priliko kras-

ni Dodge sedan avtomobil, ka-

terege bo lastnik srečne številke

dobil le za malo vsoto, ki jo bo

plačal kot vstopnino na piknik.

Raspisale se je vstopnice na

vse delničarske družbe v prodajo.

Komaj je dober teden kar

so jih prejeli, a dobivamo že

navdise razveseljenja poročila.

Že sedaj je prodanih za preko

\$200.00 vstopnic. Prvi, ki so

jih prodali svoj del in prišli že

po druge, so bili: Valentin Me-

die, Vidmar Joe, John Shartz,

Frank Svigelj, Karol Regenf-

eder, Matija Kovačič, John Ger-

denc in August Selan. Da, ne-

kateri izmed teh so prodali že

po štiri serije, to je 96 vstop-

nic. Imena vseh nadaljnjih bo-

mo zaporedno priobčati, kateri

bodo prodali svoj delež, da se

v javnosti vidi, kateri se izred-

no trudijo, da pridemo čimprej

do naše skupne narodne stavbe.

Tudi od druge strani vlada že

izredno zanimanje za piknik.

Rojak Mike Papež iz Park

streeta je obljubil, da bo poda-

ril za ta piknik ogledalo s kras-

no umetnim tlesiljanim okvir-

jem.

Imena novo pridobljenih del-

ničarjev:

Ženski pevski zbor "Planin-

ska roža", Vidmar Louise, Vi-

dmarr Louise, Vidmar Joe, I-

gnatz Klobučar, Frank Fedran,

Anton Bošič, Annie Cukljati,

Cukljati Louis, Alex Cukljati,

John Repenšek, August Selan,

Fred Klšek, John Kokalj, Joe

Potočnik, Levan Potočnik, John

Gerdenc, Victoria Gerdenc, An-

ton Deželan, Joseph Starich,

Vidmar Annie, Vidmar Stanjo,

John Tomahich, Joe Hudoklin,

Annie Hudoklin, John Rojč, Ma-

ry Shimentz, Math Shimentz,

Math Shimentz, Hanz Shimentz,

Anna Shimentz, M. Shimentz,

Math Deržaj, John Shartz, Du-

štvo "Soda" št. 15 JPZS, Char-

ley Heržin, Johana Skok (West

Allis), Frank Skok (West Al-

lis), Anton Bregar, Louis Ma-

ker, Joe Kos, Math Korečan,

Joe Kokovnik, Anna Brule.

Zadnje čase pridobiva družba

močno na mladini. Stariši pod-

pisujejo za svoje sinove in

hčere. Tako je prav. S tem se

uči svoje male hraniti, in o-

benem bodo dotični starši svo-

jim odraslim otrokom pozne-

je, ko bo stala stavba, rekli:

"Poglej, tudi ti si bil pomočnik

tega, dani se še svojega življe-

nja nisi zavedal."

Kampanjski odbor.

Posebno pismo z zapada.

Red Lodge, Mont. — Morda

čitatelji Prosvete mislijo, da

smo tukaj še vedno v snegu za-

kopani, ker ni od nas nobenega

glasu. Pa ni res tako, kajti vse

je zeleno, da je veselje zreti v

naravo.

Javnosti naj povem, da se je

pred letom dni tukaj ustanovilo

pevsko društvo pod imenom

"Veseli Bratje", ki prav lepo

napreduje, da človeka veseli.

Nastopilo je že parkrat in z le-

pimi uspehi. Nastalo je vpra-

šanje, kje se bomo v poletnem

času shajali? Dobro je bilo vse

preudarjeno in vprašanje reše-

no. Odeak štirih mož je dobil

nalogo, katero so dobro pogodi-

li. Izbrali so prostor blizu milje

daleč iz Red Lodge, ki je kakor

nalazek za to pripravljen. Po-

klicali so še druge v naselbini

na pomoč, da z njimi sodelujejo.

In odzvali so se vsi z največjim

veseljem.

Prostor so kupili, ga očistili

ter popravili ceste in vse drugo

v tej zvezi, nato so pa postavili

dvorano. To se je zgodilo tako

hitro, da se niti zavedati niso,

kako napredujejo z delom, ki ga

je bilo mnogo in bilo je težavno.

Tu je pač lep dokaz, kaj se la-

hko doseže, ako prevladujeta med

rojaki sloga in sporazum. Me-

ni se je zdelo, da so bili vsi ene-

linisti misli in ciljev: Kar si ti,

to sem jaz.

V soboto 8. junija je priredil

tukaj koncert Anton Subelj, ki

je zelo dobro uspel. Pri nam je

tako, da nas je že s prvo pesmijo

osvojil. Udeležba je bila ne-

prilakovano velika, s čimer smo

pokazali, da se zanimamo tu na

zapadu za lepoto naše pesmi in

za občo korist. Koncertu je

sledil ples, ki je trajal do pono-

či. Predno pa smo se odpravili

proti domu, je nastalo vpraša-

nje: "Kje se pa jutri vidimo?"

In odgovor se je glasil: "Kaj me

vprašaš, saj dobro veš kje."

Drugi dan je bila nedelja, pa

smo pripravili vse potrebno,

H. J. Magoc:

TEKMEC

Gospod Horticoles je nenadoma stisnil roke svoje žene, rekoč:

— Pogledj ga, svojega Pagesa! In s komaj vidnim gibom se glavo ji je pokazal gospoda, ki je nekaj korakov pred njima izstopal iz avtomobila. Zdelo se mu je, da je to njegovi ženi neprijetno, vsaj tako je čital na njenem obrazu.

— Saj je res, je dejala z rezkim glasom. Dela se pa, kakor bi naju ne videl.

To je bilo točno, kajti oseba, ki je bila vzbudila radovednost gospoda in gospe Horticoles, je bila ponosno mimo, ne da bi ju bila pogledala.

Onadva sta pa tudi obrnila glavo na drugo stran. Ko je bil Pages že nekaj korakov naprej, ga je soprog začel gledati prvi. V pogledu se mu je čitala razdraženost in zavist.

— Še vedno je mlad, eleganten in bogat, je vzdihnil. Res, ta človek je imel srečo.

— Vse, samo enega ni imel, je mehko odvrnila gospa Horticoles. In za to bi bil pa morda rad dal vse ostalo.

— Prepričan sem, da bi se ne bil odrekel ničemu... sicer pa, ali ti je žal?

Ponosen in nemiren je postal, ko mu je njegova žena takrat

malu po poroki pripovedovala o nekem romantičnem dogodku iz časov, ko je bila še dekle. Pripovedovala mu je to sama, morda iz nedolžne poštenosti ali pa iz hudomušnosti, kdo pač ve, kakšne globlje vzroke imajo ženske? Pravila mu je, da bi bila lahko postala soproga bogatega gospoda Pagesa, a ga je zavrnila. Ves nesrečen se je zato stalno naselil v inozemstvu, ker ni mogel prenesti, da je njena lepota v rokah drugega. Bila je takrat res lepa, saj je bila še danes, po toliko letih.

Rada se je ponašala s to zgodbo pred svojim soprogom, češ, lahko bi živel v vsem razkošju, ki ga le more nuditi svet, v oboževanju pa tudi, saj jo je Pages naravnost blazno ljubil.

Naravno, da gospodu Horticolesu ta zgodba, ki jo je bil že večkrat slišal, ni bila prav nič všeč. Začel je slednjič preklinjati in sovražiti tega tekmeča, čeprav je bil on zmagalet. Vendar jih je zaradi njega moral večkrat doma slišati in k temu molčati, kajti v bogastvu se daleko ni mogel meriti z Pagesom.

Dokler pa je ta živel v inozemstvu, se gospod Horticoles ni dosti zmenil zanj. Toda sedaj se je vrnil.

— Katastrofa! si je mislil soprog. Njegova žena, ki je bila komaj prekorakila trideseto leto, je ostala vitka in mlada, ime-

la je velike črne oči, ki so zahtevale od sanj vse, kar ji ni dajalo življenja.

Ali se bo še vedno upirala nekdanjemu oboževalcu? To je bilo vprašanje, ki je soprogu stalno lebdelo pred očmi. Ljubosumnost se je naenkrat pojavila silno močno.

Vendar je pa skušala gospa Horticoles pomiriti bojazen svojega soproga.

— To je prebada, da se je vrnil, je dejala. Sicer pa, kaj zato. Stvar je že zdavnaj pozabljena. On po toliko letih ne misli več name in me tudi ne bo več spoznal.

— Bo te spoznal, ker si vedno ista, je ugovarjal soprog.

— In če me tudi spozna, bo vsaj imel toliko diskrecije, da bo kazal nasprotno, je odločno dejala soproga.

Toda ljubosumnost soprogu ni dala miru. Dejal si je, da je javno mnenje mnogo manj diskretno, in pomislil, kaj vse govore hudobni jeziki. Ker mu pa nihče ni nikoli kaj rekel, se mu je zdelo, da se vse na tihem norčuje iz njega.

— O, če bi mogel tega človeka zadaviti, si je nešteto krat potihoma dejal. Toda teh moralnih mial ni nikoli zaupal svojila v njegovem srcu in ga za- ji ženi.

— Ali se ne veš novice? Tvoj ljubimec se je sam končal.

Cisto mirno je povedal gospod Horticoles to svoji ženi, a v tonu le ni mogel skriti svoje tajne zadovoljnosti. Ona pa je bila mnogo manj začudena, kakor je pričakoval. Zdelo se mu je celo, da je z nekim olajšanjem sprejela novico o smrti tistega, ki jo je tako zelo ljubil.

— Zalosten konec, je dejala. Ali je znano, zakaj se je umrti-

— Denarno je bil uničen, je zmagovalno odvrnil gospod Horticoles. Zadnji čas je napravil pogubne transakcije s vrednostnimi papirji, tako da je začel izdajati nekrivke črke s svojim podpisom. Kupil sem nekatere in sem ga naznanil. Vsak drug bi se mi bil smilil, toda tega človeka sem sovražil!

Tu je gospa Horticoles preplašeno poskočila in vzdihnila:

— Ti si storil to? Ti si ga gnil v obup? ... Zaradi mene...

— Da! Kajti ti si ga preveč oboževala in mi ga preveč očitala. Bil sem ljubosumen!

Soproga se je sgrudila v naslanjač in dejala tiho s obupnim glasom:

— Torej sem morila jaz! Vse, kar sem ti kdaj pravila o Pagesu, ni res. Vse sem si bila izmislila. On me ni nikoli ljubil in me tudi nikoli ni prosil za roko.

— Za božjo voljo, zakaj si si pa izmislila to povest? je zajecel Horticoles upčen.

Globoko kot zločinec je sklonila glavo, rekoč:

— Tega ne moreš razumeti. — So ženske na svetu, ki živijo od romanov. Jaz sem se zadovoljila s tem, da sem si izmislila enega... tegale... Ti si pa iz njega napravil dramo...

Disciplina

Neki avstrijski general ki je zahteval najstrožjo disciplino, se je najbolj razjezil, če ga je kdo nagovoril, ne da bi bil vprašan. Nekega jutra se je pojavil nenadoma na dvorišču vojašnice v hipu, ko sta dva vojaka nela velik kotel, iz katerega se je valila para.

— Stoj! — je zakričal general: Vojaka sta postavila kotel na tla in se vzravnila kakor dve sveči.

— Žilco! — je zapovedal general.

Vojak je planil v kuhinjo in prinesel žilco. Izročil jo je generalu in čakal v svetem strahu, kaj bo. General je vzjel žilco in zajel iz kotla malo tekočine, okusil jo je, pljunil in zakričal srdito:

— Takale pomije kuhate vojakom namesto juhe? Takoj izlijta to brozgo v gnojno jamo!

Vojak je po predpisih salutiral, rekoč: Pokorno prosim, gospod general, to ni juha.

— Ne? Kaj pa je? — Pokorno javljam, gospod general, voda iz kotla.

Iz vloge je padla.

Gost: Je vaša gospa doma? Služkinja: Ne.

— Kdaj pa se vrne? Služkinje odpre vrata v sobo in vpraša: — Kaj pa naj zdaj rečem, milostiva?

Ravno nasprotno.

Usmiljena gospa da razcapanemu dečku miločino, rekoč: Revček, gotovo si lačen, sicer bi ne prosjačil.

— Ne, moj atek je žejen.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja moja sestra, ki je bila nekdanj v Clevelandu, Ohio, na 1115 Norwood Rd. Zanj bi rad izvedel jaz njen brat. Nekaj zelo važnega. Moj naslov je: John Ulee, 222 Reed st., Milwaukee, Wis.—(Adv.)

Cena Listu Prosveta

po 1. juliju 1929 je:

Za Zdrnič dršave in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.60
3 tednika in 2.40

Za Ciceru in Chicago je.....\$7.50

1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tednika in 3.90

Tednik sam stane.....\$1.20

Tednik v Evropo stane 1.70

Poštnina za tednik v Evropo .50

Mladinski List stane.....\$1.20

NI. List v Evropo stane..... 1.50

Cena oglašev po dogovoru.

Kako dolgo je od kar ste obiskali vaše sorodnike in prijatelje?

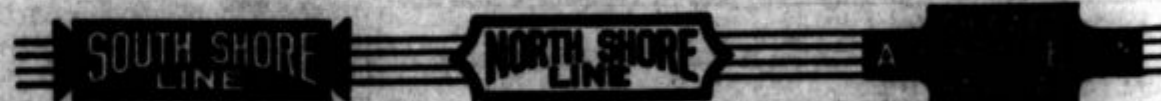

Hitro in zadovoljno se prepeljete po Interurban električni železnici!

SORODNIKI in prijatelji so le par minut oddaljeni, ako se vozite z brzovozno interurban električno linijo! Obiščite jih večkrat—brez izjeme kje žive—severno, vzhodno ali zapadno—70 milj na uro tja in nazaj! Lahko in ekonomično iti—nobene zabasnosti z vozniki—ne utrujenosti z vožnjo. Vite hitro luksurijsno vožnjo ob razgledu čikaškega ozemlja—veselo potovanje za vso vašo družino! Pridete sveži, dovolj časa za zabavo in obisk na razpolago. Vedno priročni vlak za povratek domov.

Za vozni red, vožnjo in druga pojasnila za vse železnice telefonirajte **RANDOLPH 8200**

Skupni urad za vožnje listke: Isletniški in zabavni Biro, 72 W. Adams st., Randolph 8200. Brezplačna pojasnila za izlete, piknike in druga poučna potovanja skozi Metropolitano čikaško ozemlje.

Ta znižana cena knjig Književne Matice SNPJ.

VELJA DO 1. JULIJA 1929

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči one ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, počeš in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC—ta knjiga obsega 682 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje velike pouke o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednota. Knjiga vredna \$5.00—sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—izvirna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnila, vredna \$2.00—sedaj.....50c

ZAKON BIOGENEZE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50—sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških franšikanov in doživljaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50—sedaj50c

ZAJEDALCI—povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75—sedaj.....50c

JIMMIE HIGGINS—sanjiva in krasna povest, spisal dobrotorni pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00—sedaj.....50c

Odtirajte ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2887 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošljim svoto \$..... kot narčilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....